

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: קיץ תשע"ד, 2014
מספר השאלון: 111,904081

ספרות עברית וכללית

לבתי ספר דתיים עצמאיים

2 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה חמישה פרקים.

פרק ראשון	—	פיוט ושירת ימי הביניים	—	20 נקודות
פרק שני	—	שירה חדשה	—	20 נקודות
פרק שלישי	—	פרוזה (סיפור חסידי, משל, רשימה)	—	24 נקודות
פרק רביעי	—	מחזה	—	14 נקודות
פרק חמישי	—	קריאה מונחית וספרות מתורגמת	—	22 נקודות
	—	סה"כ	—	100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

הערה: הנבחנים ב־3 יחידות לימוד ייבחנו בחלק נוסף, בעל פה.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב בטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. רישום טייטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון — פיוט ושירת ימי הביניים (20 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 1-4 (לכל שאלה — 10 נקודות).

פיוט

1. קרא את השיר שלפניך, וענה על הסעיפים א-ב שאחריו.

יְדִיד נֶפֶשׁ אֵב הַרְחָמָן / ר' אלעזר אזיכרי

יְדִיד נֶפֶשׁ אֵב הַרְחָמָן, מְשׁוֹךְ עֲבָדְךָ אֶל רְצוֹנְךָ,
 יְרוּץ עֲבָדְךָ כְּמוֹ אֵיל, יִשְׁתַּחֲוֶה מִוֶּל הַדֶּרֶךְ,
 כִּי יַעֲרֹב לוֹ יְדִידוֹתֶךָ מִנִּפְתַּת צוּף וְכָל טַעַם.

הַדּוֹר, נֶאֱחָה, זִיו הָעוֹלָם, נֶפֶשִׁי חוֹלֶת אֶהְבֶּתְךָ;
 אֲנִי קָל נָא רַפָּא נָא לָהּ בְּהִרְאוֹת לָהּ נָעַם זִינְךָ;
 אֲזִי תִתְחַזֵּק וְתִתְרַפָּא וְהִיִּתָּה לָהּ שְׂמִיחַת עוֹלָם.

וְתִיק יְהִמּוֹ רַחֲמֶיךָ וְחוּס נָא עַל בֶּן אוֹהֶבְךָ,
 כִּי זֶה כְּמָה נִכְסֶיךָ נִכְסֶיךָ לְרִאוֹת בְּתַפְאֶרֶת עֲזֶךָ,
 אֲנִי, אֵילִי, מִחֲמַד לְבִי, חוֹשֶׁה נָא, וְאַל תִּתְעַלֵּם.

הַגִּלָּה נָא וּפְרֹשׁ, חֲבִיב, עָלִי אֶת סֵכֶת שְׁלוֹמְךָ,
 תִּאִיר אֶרֶץ מַכְבוֹדְךָ, נְגִילָה וְנִשְׂמָחָה בְּךָ.
 מִהֵרָ, אֶהוּב, כִּי בָא מוֹעֵד, וְחַגִּנִי כִימֵי עוֹלָם.

(שים לב: סעיפי השאלה בעמוד הבא.)

א. בשיר השירים (פרק א', פסוק ד') כתוב: "מִשְׁכָּנִי אַחֲרֶיךָ נְרוּצָה (...)".

הסבר כיצד הרעיון המובע בפסוק זה בא לידי ביטוי בפיט.

הבא מן הפיוט שתי דוגמאות לדברך. (5 נקודות)

ב. ציין מן הפיוט שלשה רגשות של עם ישראל כלפי הקב"ה.

הדגם את דברך (סה"כ – שלוש דוגמאות). (5 נקודות)

שירת ימי הביניים

2. שִׁחַר אֲבִקְשָׁךְ / ר' שלמה אבן-גבירול

א. על פי שיר זה, הצג את הקושי של האדם כשהוא עומד מול הקב"ה, והסבר סיבה אחת

לקושי זה. (5 נקודות)

ב. "כל זמן שהנשמה בקרבי, מודה אני לפניך" (ברכות השחר).

הסבר כיצד הרעיון המובע בדברים אלה בא לידי ביטוי בשיר. (5 נקודות)

3. קרא את השיר שלפניך, וענה על הסעיפים א-ב שאחריו.

רֵאָה שְׁמֶשׁ / ר' שלמה אבן-גבירול

רֵאָה שְׁמֶשׁ לַעֲת עָרַב אֲדָמָה / כָּאֱלוֹ לְבָשָׁה תּוֹלַע לְמַכְסָּה,
תִּפְשֹׁט פָּאֲתֵי צָפוֹן וַיִּמֵּן / וְרוּחַ יָם בְּאַרְגָּמָן תִּכְסָּה,
וְאַרְץ – עֲזֹבָה אוֹתָהּ עֲרָמָה / בְּצִל הַלֵּילָה תִּלֵּן וְתַחֲסָה,
וְהַשֶּׁחַק אֲזִי קָדַר, כָּאֱלוֹ / בְּשֶׁקַּעַל מוֹת יְקוֹתֵי־אֵל מְכָסָה.

א. הצג את התהליך המתואר בשיר. (4 נקודות)

ב. בשיר יש רמזים המובילים אל הכתוב בסוגר של הבית האחרון.

בחר בשלושה מן הרמזים האלה, והסבר כיצד הם מובילים לסיום זה. (6 נקודות)

4. ישנה בחיק ילדות / רבי יהודה הלוי; אהבת הדסה / רבי שלום שבזי

א. לפניך בית מן השיר "ישנה בחיק ילדות", ובית מן השיר "אהבת הדסה".

קרא אותם, וענה על השאלה שאחריהם.

היי אחרי מלך מרדפת, בסוד / נשמות אשר אל טוב ה' נהרו! ("ישנה בחיק ילדות")

אהבת יחידתי לטוב א-ל נהרה / ברוך שהוא נותן שכר כל פועלים. ("אהבת הדסה")

שני בתים אלה מבטאים רעיון דומה.

הסבר רעיון זה. (5 נקודות)

ב. תאר את המוטיב המרכזי בכל אחד מן השירים ("ישנה בחיק ילדות" ו"אהבת הדסה"),

והסבר את תרומתו להבנת המשמעות של כל שיר. (5 נקודות)

/המשך בעמוד 5/

פרק שני — שירה חדשה (20 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 5-7 (לכל שאלה — 10 נקודות).

5. כרחם אב / א' מרגלית

בשיר "כרחם אב" הדובר מבקש מהקב"ה שירחם עליו, אף כי אנו מחזיקים בתפיסות חיים מוטעות. הצג שלוש תפיסות חיים מוטעות שנזכרות בשיר. בסס את תשובתך על הדימוי המרכזי בשיר.

6. הונָאָה / ה' תראל

א. הסבר את אפשרויות הבחירה המוצעות לאדם בשיר "הונאה". הדגם את דבריך מן השיר.

(5 נקודות)

ב. בבית השלישי הדוברת אומרת: "אֲנִי יוֹצֵאת".

כַּנְרָאָה קָעִיתִי בְּכַתְבָּתִּי.

הצג את הנימוקים שמובאים בשיר לאמירה זו של הדוברת. (5 נקודות)

(שים לב: שאלה 7 בעמוד הבא.)

7. שיר שלא נלמד

קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

לְבַדָּךְ / צ' יאיר
בְּנִעוּרֵי רְאוּ עֵינֵי
דְּבָרִים לְרִכְבוֹת —
בָּאָה תְּבוֹנָתִי
וְעַל שְׁלֹשָׁה הָעֲמִידָתָם:
אֲנִי וְאַתָּה וְהָעוֹלָם.

עוֹדְנִי מִתְּבוֹנָן
וְאַרְאָה: הָעוֹלָם
מֵאוֹרֶךְ רַק קְרָנִים —
נִשְׁאַרוּ אֶךְ שְׁנַיִם:
אֲנִי וְאַתָּה.

חֲקַרְתִּי מוֹרְשֵׁי לִבִּי
וְהִנֵּה חַיִּי
רְסִיס מִמְּקוֹרֶךְ —
וְהִנֵּה:
אַתָּה הוּא לְבַדָּךְ.

בשיר זה המשורר מתאר תהליך ובו שלושה שלבים.

ציין והסבר כל אחד משלבים אלה.

פרק שלישי — פרוזה (סיפור חסידי, משל, רשימה) (24 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 8-11 (לכל שאלה — 12 נקודות).

סיפור חסידי

8. שני ציירים / ר' נחמן מברסלב

- א. הסבר מה מסמלות שתי דמויות הציירים. הדגם את דבריו מן הסיפור. (7 נקודות)
- ב. הסיפור מסתיים במילים: "והוטב הדבר בעיני המלך".
- הסבר מה הוא הטוב שמצא המלך במעשיו של הצייר השני. (5 נקודות)

משל

9. פר ושור; פרעוש וגמל / ר' ברכיה הנקדן

- א. הסבר את המשמעות הסמלית של שתיים מן החיות האלה: הפר, השור, הפרעוש והגמל. (6 נקודות)
- ב. פתיחה מיוחדת, דיאלוג ופער בין דמויות הם שלושה מן המאפיינים של המשלים מאת ר' ברכיה הנקדן.
- על פי אחד מן המשלים ("פר ושור" או "פרעוש וגמל"), הסבר את התרומה של שניים ממאפיינים אלה להבנת המשמעות של המשל. (6 נקודות)

רשימה

10. סיפור על סיפור / א' חיות

- על פי "סיפור על סיפור", תאר את ההקבלה בין מלאכת הרקמה ובין כתיבת סיפור, והסבר את התרומה של הקבלה זו להבנת הרעיון המרכזי ב"סיפור על סיפור".

11. האתמול / ד' זריצקי

- א. הצג שלושה מאפיינים של מוטיב הריח ברשימה זו. (6 נקודות)
- ב. הסבר את התרומה של מוטיב הריח להבנת הרעיון המרכזי ברשימה זו. (6 נקודות)

פרק רביעי — מחזה (14 נקודות)

ענה על שאלה 12 לפי ההוראות.

לישרים תהלה / רמח"ל

12. ענה על אחד מן הסעיפים א או ב ועל סעיף ג.

ענה על אחד מן הסעיפים א או ב. (10 נקודות)

א. "ויבוא צבא המבוכה ויבוזו העיר ואת הילדים לקחו" (מתוך פתשגן המשל).

(1) מדוע יצר מעשה הצבא מבוכה? הסבר את דבריך.

(2) הסבר את המשמעות הסמלית של מעשה זה של הצבא.

ב. הצג תכונה אחת של הדמות 'רהב' ותכונה אחת של הדמות 'תרמית', והסבר מדוע

תכונות אלה גורמות לדמויות אלה להיות בקשר זו עם זו.

ענה על סעיף ג. (4 נקודות)

ג. לפניך דברי שְׁכַל ליושר. קרא אותם, וענה על השאלה שאחריהם.

רְעִי כְּאֵחַ לִי, יִנְדַּע לְךָ אִמֶּן

כִּי צַר מְאֹד לִי עַל צָרַת נַפְשִׁיךָ

ציין שני אמצעים אמנותיים בשורות אלה, והסבר את תרומתם להבנת הקשר בין הדמויות

שכל ויושר.

פרק חמישי — קריאה מונחית וספרות מתורגמת (22 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 13-16: על שאלה אחת מן הקריאה המונחית (שאלות 13-14) ועל שאלה אחת מן הספרות המתורגמת (שאלות 15-16) (לכל שאלה — 11 נקודות)

קריאה מונחית

ענה על אחת מן השאלות 13-14.

13. תאר את הסביבה החברתית שבה מתרחשת העלילה של אחד מספרי הקריאה המונחית שלמדת, והסבר את התרומה של סביבה זו להבנת המשמעות של היצירה.

14. תאר את הזמן (תקופה היסטורית, עונות השנה, שעות היום וכדומה) ואת המקום (עיר, כפר, בית, טבע וכדומה) באחד מספרי הקריאה המונחית שלמדת, והסבר את תרומתם להבנת היצירה.

ספרות מתורגמת

ענה על אחת מהשאלות 15-16.

15. המשורר / א' גונזלס

מהו סוג המספר בסיפור "המשורר"? הסבר והדגם את דבריך.
מהי התרומה של סוג מספר זה להבנת המשמעות של הסיפור? הסבר והדגם את דבריך.

16. הסופר והשודד / קרילוב

- א. על פי המשל "הסופר והשודד", הסבר את גודל החטא של הסופר. (5 נקודות)
- ב. לפניך שלושה ציטוטים (1)-(3) מן המשל "הסופר והשודד".
- (1) "ספריו המזהירים הפיצו בושם אָרֶס".
- (2) "קולו הקסים כקול סיִרְנָה, / אולם הזיק יותר ממנה".
- (3) "מי זה ייפה, קישט בְּנוֹי אוחז עיניים / כל תאוה ותועבה...?"
- הסבר את הניגודים בכל אחד מציטוטים אלה, וכתוב מהו הרעיון המשותף לשלושתם. (6 נקודות)

בהצלחה!